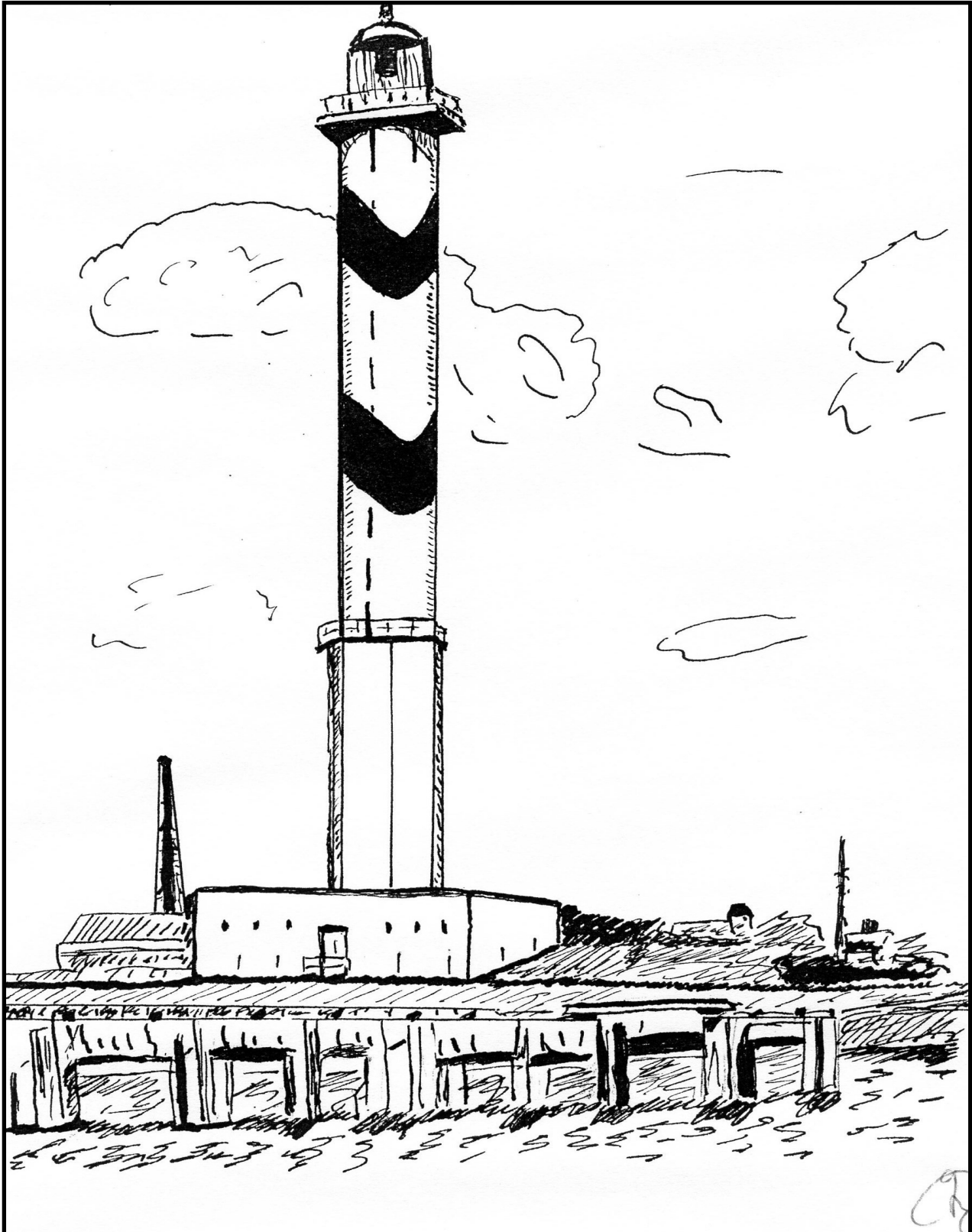

27ste JAARGANG - NUMMER 2 - 2015

APRIL - MEI - JUNI

GIDSENKRING LANGE NELLE OOSTENDE

Driemaandelijks tijdschrift—Afszendingstekantoor Oostende 1 P409072
Afszendingstekantoor Christinastraat 67 8400 Oostende

De coverblz. 2015 is getekend door wijlen Richard Quaegebeur.

IN DIT NUMMER

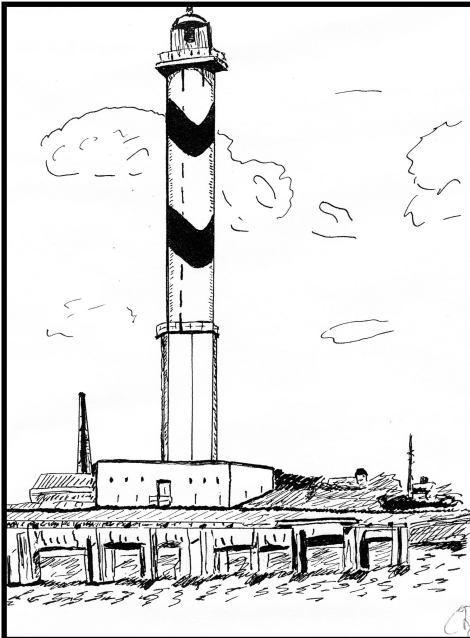
39	Voorwoord	Marc Loy
40	Activiteiten	Redactie
44	Gelezen & gehoord & opgemerkt	Redactie
48	Hommage Jo Maes (2)	Dirk Beirens
55	Bedevaartmedaille "Kruysbellaert"	Pierre Vanhecke
62	Napoleon in Oostende (1)	Marcel Leeuwerck
68	Meeuwen ...	Martine Quaegebeur

BEZOEK OOK ONZE WEBSITE
www.gidsenkringoostende.be

STEUNENDE LEDEN

Beirens André
Comeyne Boudewijn
Degelin-Selis
Dumarey Roger
Fonteyne Jaak
Francier-Deman
Geldhof Ronny
Perdaens André
Provoost Anne
Van Hove Yasmina
Van Imschoot J.
Verborgh Johan
Versluys Willy

Driemaandelijks blad van de Oostendse
GIDSENKRING LANGE NELLE vzw.
27ste jaargang
Nummer 2
April - mei - juni 2015

Colofon

Voorzitter: Marc Loy

Verantwoordelijke uitgever:
Marc Loy
Albert I - Promenade 3 / 21
8400 Oostende

Eindredactie, vormgeving en correspondentie
Dirk Beirens
dirkbeirens@telenet.be

De medewerkers aan dit blad zijn zelf
verantwoordelijk voor de door hen
getekende bijdragen.

Overname van artikels/bijdragen **zonder
uitdrukkelijke copyrightvermelding**
mag mits bronvermelding.

Dispatching:
Tel. 059 80 73 81
e-mail: dispatching@gidsenkringoostende.be

Rekeningnummer: Gidsenkring
Lange Nelle vzw
BE91 3800 0491 8476

Lid wordt u voor 15€ per jaar.
Buitenland: 20€
Gezinskaart: 20€
Steunend lid: vanaf 25€

Website: www.gidsenkringoostende.be

Gidsenlokaal: Spaans Huisje
Christinastraat, 67 Oostende

Voorwoord

Spaans Huisje

Een vereniging, zo ook Lange Nelle, is veel vitaler dan het jaarlijks innen van het obligate lidgeld. Net als een gidsenvereniging meer is dan een verzameling gidsen. Hoe enthousiast die ook mogen optreden. Onze kring leeft ook dankzij de dynamiek van onze momenteel ca. 100 niet-gidsende leden die onze activiteiten bijwonen, het tijdschrift in de bus krijgen en ons jaarboek dat traditiegetrouw in het najaar verschijnt. Hun aanwezigheid op onze evenementen garandeert grotendeels het b(1)oeiende 'sociale leven' van Lange Nelle.

Binnen dit organische weefsel van onze vzw vormt ons Spaans Huisje (1741) een (bakstenen) rots in de branding. Tot medio 2001 toen we het stadspand betrokken, doolden we voor bestuursvergaderingen en voordrachten langs een resem gastvrije lokalen en achterafzaaltjes. Sindsdien vormt ons historisch asiel het decor voor de maandelijkse bestuursvergaderingen en voordrachten, de nieuwjaarsreceptie en het alsmaar rijker archief. Meer en meer biedt het Huisje, als een warme jas, ook tijdelijk en gastvrij onderdak voor gids en groep tijdens een stadswandeling.

Tijdens de voorbije maanden laveerde het Spaans Huisje even in woelig water. De projectvereniging Kusterfgoed in opstart zocht ook een eigen thuishaven. De bij dit initiatief betrokken schepenen en cultuurfunctionarissen van de participerende kustgemeenten Middelkerke, Oostende, De Haan en Blankenberge bleken nogal gecharmeerd door het Spaans Huisje. Onderhandelingen werden opgestart en bezoeken afgelegd. Maar ook andere mogelijke locaties in één van de participerende gemeentes kwamen in aanmerking. Uiteindelijk kozen de vier middenkustgemeenten, als een aanvaardbaar compromis voor alle partijen én gelukkig voor ons, definitief voor een locatie op de Oosteroever.

Zo werd een dreigende verhuis naar een alternatieve locatie, die ons gastvrij door de cultuurschepenen Veulemans werd aangeboden, toch in extremis afgewend. Het gebeuren leert ons alvast hoe sterk het Spaans Huisje verankerd is met het reilen en zeilen van Lange Nelle.

Marc Loy
Voorzitter

ZONDAG !!!! 7 juni 2015 : NAPOLEONWANDELING in de Oostendse binnenstad

<https://www.waterloo2015.org/nl/geschiedenis/op-het-slagveld>

Ter gelegenheid van de tweehonderdste verjaardag van de historische gebeurtenis die heel Europa versteld heeft doen staan en de toekomst van onze contreien mee heeft gevormd, plant de vzw Bataille de Waterloo 1815 indrukwekkende reconstructies op een schaal die nog nooit eerder is vertoond in Europa: 5000 figuranten, 300 paarden en 100 stukken artilleriegeschut > **De Slag van Waterloo**

“Pas na het bezoek van Napoleon, in 1803, werd er weer werk gemaakt van de fortificaties. De vrede met Engeland was toen immers verbroken en Napoleon had plannen voor een invasie van Engeland (vandaar ook al de aandacht die de kust in het algemeen en Oostende in het bijzonder kreeg). De keizer wou eerst en vooral de havengeul beter laten versterken. In dat jaar werd de zgn. "Batterie du Musoir" of "Batterie Napoléon" opgericht op het oostwaarts gelegen staketsel. Normaliter moest er ook op het westelijk staketsel een dergelijke batterij komen, maar die werken zijn nooit uitgevoerd. Met het oog op de invasie werd het troepen-aantal op de Belgische kust drastisch verhoogd en werd nabij Oostende het kamp van Brugge opgericht. Daarnaast gaf de keizer ook zijn goedkeuring aan de plannen voor een spuikom met een nieuwe sluis (om de verzanding van de haven tegen te gaan). Maar wanneer Napoleon zijn plannen voor een invasie moest laten varen, verloor hij ook Oostende en haar verdedigingswerken uit het oog. Het kamp van Brugge werd in 1806 opgedoekt.

Uit: <http://www.oostende.be/product.aspx?id=11784> (achief Oostende)

Afspraak: 14 uur aan het Toerismebureau over het Casino-Kursaal.

Duur: 2 uur - **Leden gratis & niet-leden:** € 2,5

Begeleiding door Piet Daman & Frank Goeminne

Inschrijving verplicht bij Patricia Veris

op 059 80 62 39 of via mail: patricia.veris@skynet.be

ZOMERWANDELINGEN 2015 GEORGANISEERD **DOOR TOERISME OOSTENDE**

De wandeling is gratis maar inschrijven vooraf via Toerisme Oostende is verplicht. (aantal deelnemers beperkt) Dat kan telefonisch op het nummer 059 70 11 99 of via e-mail naar info@visitoostende.be. Gidsenkring Lange Nelle is niet aansprakelijk voor mogelijke fouten en/of wijzigingen in de onderstaande programmatie.

1) BEELDENWANDELING

Woensdag 01.07 — donderdag 16.07 — dinsdag 04.08 — woensdag 19.08
Telkens afspraak in lounge Toerisme Oostende voor stipt vertrek om 10.30 uur.

2) ERFGOED MET SMAAK-WANDELING

Donderdag 02.07 — dinsdag 21.07 — woensdag 05.08 — donderdag 20.08
Telkens afspraak in lounge Toerisme Oostende voor stipt vertrek om 10.30 uur.

3) OOSTEROEVERWANDELING

Dinsdag 07.07 — woensdag 22.07 — donderdag 06.08 — dinsdag 25.08
Telkens afspraak aan de aanlegsteiger van de overzet (kant Maritiem Plein/Vuurtoeren) voor stipt vertrek om 10.30 uur. Einde wandeling aan Fort Napoleon.

4) WANDELING PETIT NICE / PETIT PARIS

Woensdag 08.07 — donderdag 23.07 — dinsdag 11.08 — woensdag 26.08
Telkens afspraak in lounge Toerisme Oostende voor stipt vertrek om 10.30 uur.

5) LEOPOLD II-WANDELING

Donderdag 09.07 — dinsdag 28.07 — woensdag 12.08 — donderdag 27.08
Telkens afspraak in lounge Toerisme Oostende voor stipt vertrek om 10.30 uur.

6) VISSERSKAAIWANDELING

Dinsdag 14.07 — woensdag 29.07 — donderdag 13.08
Telkens afspraak in lounge Toerisme Oostende voor stipt vertrek om 10.30 uur.

7) GELEIDE FIETSTOCHT NAAR STENE

Woensdag 15.07 — donderdag 30.07 — dinsdag 18.08
Telkens afspraak onder de luifel van het Kursaal voor stipt vertrek om 14 uur.

8) PROMENADE GUIDÉE EN CENTRE VILLE

Vrijdag 10.07—maandag 20.07—maandag 03.08—vrijdag 21.08
Telkens afspraak onder de luifel van het Kursaal voor stipt vertrek om 10.30 uur.

9) MARITIEME AVONDWANDELINGEN (nadruk op zee, strand, haven, ...)

Zondag 05.07—zondag 19.07—zondag 02.08—zondag 16.08
Afspraak in lounge Toerisme Oostende voor stipt vertrek om **18 uur**> einde: Mercator

ZOMERWANDELINGEN 2015 GEORGANISEERD **DOOR GIDSENKRING LANGE NELLE OOSTENDE**

De wandeling (duur 1.30' à 2 u.) is gratis maar inschrijven is verplicht bij Patricia Veris op 059 80 62 39 of via email naar patricia.veris@skynet.be / max. 20 deelnemers / www.gidsenkringoostende.be

Zaterdag 4 juli 2015 **STADSKERNWANDELING**
> 14.00 uur > afspraak Monacoplein Luifel Kursaal

Zaterdag 11 juli 2015 **WANDELING 'OOSTENDE ONDER WATER'**
> 14.00 uur > afspraak onder luifel Stadhuis

Zaterdag 18 juli 2015 **WANDELING WOI IN OOSTENDE**
> 14.00 uur > afspraak op het Stationsplein

Zaterdag 25 juli 2015 **MARITIEME WANDELING**
> 14.00 uur > afspraak Maritiem Inst. Mercator, Mercatorlaan 15

Zaterdag 01 augustus 2015 **ZEEBONKWANDELING**
> 14.00 uur > afspraak op het Stationsplein

Zaterdag 08 augustus 2015 **STADSKERNWANDELING**
> 14.00 uur > afspraak Monacoplein Luifel Kursaal

Zaterdag 15 augustus 2015 **VROUWENWANDELING**
> 14.00 uur > afspraak voorplein St.-Petrus- & Pauluskerk

Zaterdag 22 augustus 2015 **JAMES ENSOR WANDELING**
> 14.00 uur > afspraak Museum Ensorhuis Vlaanderenstraat

Zaterdag 29 augustus 2014 **OOSTEROEVER-MILITAIR WANDELING**
> 14.00 uur > afspraak aanlegsteiger overzet kant Maritiem Plein (kant vismijn)

ZATERDAG 5 SEPTEMBER 2015 : BEZOEK AAN HERTENBEDRIJF HERTENFINESSE OOSTENDE

Het zelf kweken van herten was altijd een droom van de familie Maenhoudt. In 2008 werd dan ook besloten om die droom te realiseren en het voormalige witloofbedrijf werd omgebouwd tot hertenkwekerij. Na een voorzichtige start met de aankoop van een veertigtal moederdieren en één dekbok werd de hertenboerderij een feit. Nu lopen er een 300 zuivere edelherten rond. In mei brengen de hinden na 8 maanden hun kalveren ter wereld. De dieren groeien op in het weidse landschap, ze hebben alle ruimte om volledig stressloos te grazen om zo tot een natuurlijk, mager, voedzaam en vetarm vlees te komen. Het bedrijf is ook opgenomen in het project "Hoevepicknick", d.w.z. fietsende (en andere) passanten kunnen zich na reservatie een picknickmandje aanschaffen. Zie ook: <http://leden.inagro.be/onthaal-op-de-boerderij> en http://issuu.com/oodb/docs/samen-de-boer-op_lr

In 2013 werd de bedrijfsleiding "ondernemer van het jaar".
Je krijgt uitleg over kweken, verzorgen, vervoeren, vlees versnijden.
Na het bezoek aan herten en installaties krijg je koffie en gebak.

Hertenslagerij Maenhoudt, Gistelsesteenweg 597, 8400 Oostende, <http://www.hertenfinesse.be>

Afspraak: iets voor 14 uur aan Hertenslagerij Maenhoudt Oostende,
Gistelsesteenweg 597. Duur = 2 uur. Maximum 20 deelnemers.

Leden = 8 euro & niet-leden: 10 euro (koffie & gebak inb.)

Inschrijving verplicht bij Patricia Veris

op 059 80 62 39 of via mail: patricia.veris@skynet.be

Gelezen & gehoord & opgemerkt

Redactie

In de Vlaanderenstraat 25-25A, rechts van het Ensorhuis, staat een rijzig art-decogetint appartementsgebouw, residentie "MAGERESLO" uit het interbellum.

Onmiddellijk na het verschijnen van dit bericht reageerden oud-conservator N. Hostyn en LN-lid R. Timmermans (>De Grote Klok aug. 1998, blz. 18), waarvoor dank, ook aan de andere tipgevers!

Bouwheer was Louis **Boel**, vader van ...

Het zijn de beginletters van **Maurice**, zijn zus

Gertrude, moeder **Esperance** & vader **Louis**.

Boekenweekgeschenk 2015

Dimitri Verhulst, De zomer hou je ook niet tegen, blz. 61

“We waren in die begindagen te lui om te koken, tot grote ergernis van onze bankrekeningen, en zaten elke dag op restaurant. Bubbles, no troubles, als aperitief. Altijd.

We maakten wandelingen op het strand van Oostende, de lelijkste van alle mooie badsteden, waar ik haar onnozelweg een lied van Louis Neefs zong, mijn grootmoeders favoriete bron van meligheid: Aan het strand van Oostende, op een zomerse dag. Jij had wier in je haren, en je lachte naar mij. Enzo-voorts.”

PRINTEN – PLOTTEN

KOPIEREN – DIGITALISEREN

INBINDEN – LAMINEREN

KANTOORARTIKELEN

STEMPELS – GRAVEERPLATEN

REPRODUX

Heilig Hartlaan 13

8400 OOSTENDE

Tel. 059/70.16.12

Fax 059/80.66.57

e-mail: reprodux@telenet.be

www.reprodux.be

“We moeten opnieuw leren flaner” (Dorian Van Der Brempt*)

Waar zou u nu het liefst willen zijn?
Waar ik ben in de kleinste grote stad van mijn land, Oostende.

Hoe komt u tot rust?
Door naar de hemel en de zee te kijken in Oostende, en daarna naar de mensen.

<http://www.standaard.be/plus/20150328/ochtend/bijlage/weekblad.blz.59>

***Dorian Van der Brempt** studeerde Romaanse filologie en kunstgeschiedenis. Hij doceert aan de Design Academy in Eindhoven (sinds 1999) en is regeringscommissaris van het Vlaams Fonds voor de Letteren (sinds 2002). Hij werkte als raadgever Letteren, Beeldende Kunst en Vormgeving op het kabinet van minister Bert Anciaux (2002) en van minister Paul Van Grembergen (2002-2004). Van der Brempt vervult verschillende mandaten: hij is onder meer bestuurder van uitgeverij Van Halewyck, van het dansgezelschap Ultima Vez, van de Openbare Bibliotheek Stad Antwerpen en van de Universiteit Antwerpen. Tot 2002 was hij lid van de Raad voor de Kunsten. In 1989 publiceerde hij 'Monologen met Jan Hoet'. Hij was directeur van boek.be, de belangenvereniging van het Vlaamse boekwezen. Van 2005 tot 2015 was hij directeur van De Buren, het Vlaams-Nederlands huis in Brussel. (<https://www.desingel.be/nl/personen/10695/Van-der-Brempt-Dorian>)

Wereldoorlog II op de Oosteroever (juni 2015)

Elk jaar organiseert **Davidfonds Vuurtoren** naar aanleiding van de wijkkermis rond half juni een fototentoonstelling in de Sint-Antoniuserkerk. Daarin wordt telkens een verrassende kijk gegeven op het verleden van de wijk en zijn bewoners. Voor deze tentoonstellingen zoeken voorzitter Jean Huys en zijn ploeg immers zo veel mogelijk onbekend beeldmateriaal, heel vaak foto's uit de familiealbums van de wijkbewoners.

Voor de komende tentoonstelling, over de Tweede Wereldoorlog op de Oosteroever, was er ter plaatse echter niet zoveel beeldmateriaal beschikbaar. Daarom ging men het zoeken... in Duitsland. In Duitse militaire archieven blijken immers heel veel nooit gepubliceerde foto's verborgen te liggen.

Voor hun komende tentoonstelling hebben de mensen van Davidfonds Vuurtoren ruim 400 foto's geselecteerd, waarvan er in juni een goeie 200 zullen ophangen in de kerk. De tentoonstelling wordt verder nog aangevuld met kaarten, affiches, boeken en ander materiaal dat verband houdt met het oorlogsgebeuren op de wijk.

Wie nog foto's bezit of ander materiaal dat verband houdt met de Tweede Wereldoorlog op de Oosteroever en dit voor bruikleen beschikbaar wil stellen, mag contact opnemen met Jean Huys (059 32 55 25 – e-mail jean.huys@hotmail.com) of met Leo Coulier (0487 72 30 13 of e-mail leo.coulier@gmail.com).

De tentoonstelling ‘Wereldoorlog II op de Oosteroever’ is te bezichtigen in de Sint-Antoniuserkerk op de Oostendse Vuurtorenwijk op vrijdag 12 en zaterdag 13 juni van 10 tot 18 uur en op zondag 14 juni van 11 tot 18 uur. De toegang is gratis.

Op zaterdag 28 maart 2015 in de voormiddag bezochten een 30-tal Lange Nelle-leden & sympathisanten een deel van het bunkercomplex Stützpunkt Antwerpen in het park De Brandt in Wilrijk.

Steunpunt Antwerpen was tijdens de Tweede Wereldoorlog het hoofdkwartier van het 89ste Duitse legerkorps.

In 2 groepen onder leiding van 2 deskundige gidsen bezocht het gezelschap de 2 zeldzame SK1 commandobunkers en een Vf 57a hospitaalbunker. Alle steunpunten van de Atlantikwall, van aan de Westerschelde tot aan de Franse grens, stonden onder het hoofdcommando van deze 2 bunkers. De officieren die de bunkers bemanden in deze toen al chique buurt, eisten de villa's op maar betaalden naar verluidt een huurprijs en onderhielden de gebouwen nauwgezet. De bunkers werden in 1943 in gebruik genomen en werden enkele dagen voor de bevrijding van Antwerpen (4 september 1944) verlaten. Heel wat achtergelaten materiaal werd openbaar verkocht of gewoon geplunderd. In de periode van de Koude Oorlog werden de bunkers opengesteld voor oefeningen van de Burgerbescherming. Vanaf 11 juni 2004 zijn de bunkers beschermd als monument. De vrijwilligers van de vzw Bunker en Vliegtuig Archeo Antwerpen slaagden erin om enkele ruimtes van de SK1 zo goed als mogelijk te restaureren. Dirk Peeters begeleidde groep 1 Lange Nelle en vertelde heel duidelijk, op een heel aangename, weliswaar Antwerps gekleurde toon over de oorlog zelf (bv. er waren 900 bunkerconstructies op het Oostendse grondgebied ...) en over wat we zagen in de verscheidene bunkerruimtes. Zo kwamen aan bod: de bunkerairco met blauwe buizen voor de gefilterde lucht, fotomateriaal van de noodlottige geallieerde raid op Mortsel, een inlichtingenbord met aantekeningen uit de voor- en naoorlogse periode en tijdens WOII, jerrycans (van Jerry = Duitser) en blikken, onderscheid V1—V2 aan de hand van echt materiaal, de bediening van een Duitse pantservuist (gelukkig naar plafond gericht), enz. (te veel om op te sommen). Het materiaal werd van overal gerecupereerd (o.a. bij Franse boeren) en Dirk Peeters had ook contact gehad met Alex Deseyne, nu oud-conservator van het Domein Raversijde.

Gelezen & gehoord & opgemerkt

Redactie

Op zaterdag 28 maart 2015 in de voormiddag bezochten een 30-tal Lange Nelle-leden & sympathisanten een deel van het bunkercomplex Stützpunkt Antwerpen in het park De Brandt in Wilrijk >>> Nog enkele sfeerfoto's van Marc Engels

Hommage JO MAES, ontwerper van de keramieken en glassculpturen in het Oostendse postgebouw (2)

Dirk Beirens (copyright)

Vervolg van de bijdrage in het gidsenblad 2015-1 blz. 12-21

Kunstenaar in Oostende

Jo Maes toonde begin 1946 al op 22-jarige leeftijd zijn gevarieerde schilderwerken aan de bezoekers van de gerenommeerde Galerij **Studio** in Oostende.

Kwamen aan bod: de stad, de haven, landschappen uit Zuid-Vlaanderen, stillevens, portretten en naast expressionistisch getinte ook surrealistisch geïnspireerde doeken.

In de jaren '50 exposeerde Maes met enkele stadsgenoten onder de groepsnaam "**Mozaïek**". Bijvoorbeeld in de zomer van 1954 vond de tentoonstelling plaats van zeven schilders met verschillende stijlen in de Albertschool: Boel, Cools, Delwaidé, Regoudt, Servais, Sorel en Maes. De dienstdoende reporter schreef over Maes: "We bewonderen enkele prachtige miniaturen van Jo Maes. Deze surrealistische werkjes geven blijk van een merkwaardige techniek. Het olieverfschilderij (vissers, landschappen), alhoewel minder gepast bij deze serie miniaturen, is echter ook flink geborsteld."

Maes was ook gefascineerd door de surrealisten die hij zag op de openingstentoonstelling "**De fantastische kunst van Bosch tot Dali**" in het nieuwe Oostendse Casino-Kursaal in 1953. Hij maakte in de late uurtjes in de woonkamer tekeningen o.a. surrealistische miniaturen, improvisaties in het gezelschap van zijn vrouw Rosa. In kunstboeken was hij vooral getroffen door de verlatenheid, de eenzaamheid, de geïsoleerdheid in het werk van De Chirico.

In 1955 exposeert hij enkele schilderijen in Oostende. In een kunstbijdrage van Het Kustblad lezen we daarover o.m.: "Jo Maes schept behagen in het zoeken en zijn grondige kennis van het schilders- en tekenaarsvak laten hem toe om telkens nieuwe experimenten tot verbluffende resultaten te brengen. Daarvan getuigen zijn prachtige gouaches welke als bewijs kunnen dienen dat surrea-

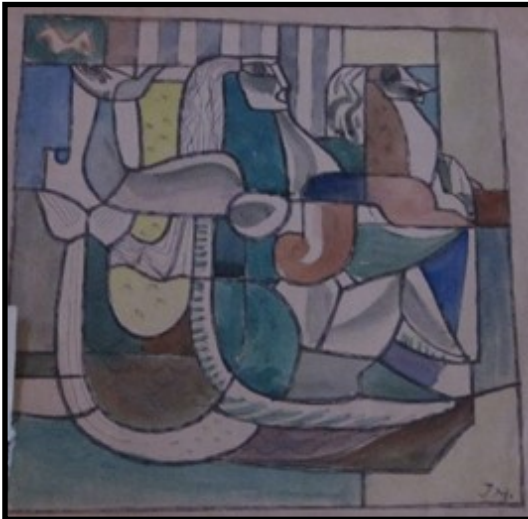
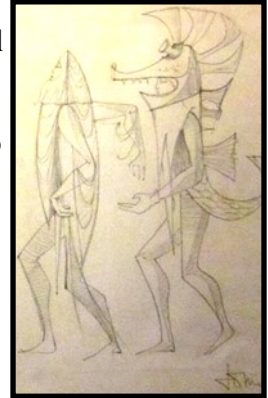

lisme niet noodzakelijk moet zijn, zoals sommigen ten onrechte beweren: een schilderwerk van

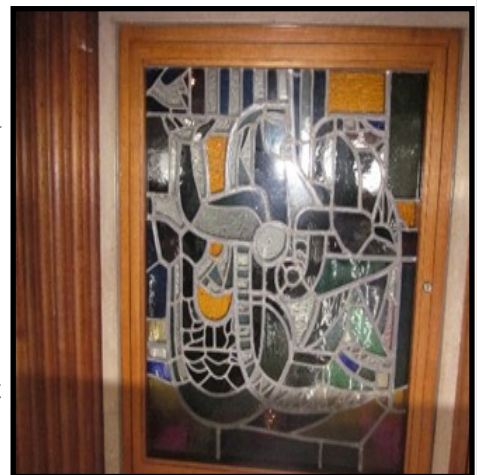
ontaard poëtisme, ziekelijk en pessimistisch, zoals men vaststelt bij een Dali, Labisse of Magritte.” Maar naar aanleiding van een tentoonstelling in Delft in 1959 verscheen een kritische noot van Drs J.J.E. Salden: “De gouaches van Jo Maes uit Oostende en zijn decoratief reliëf, die ongetwijfeld van kundigheid getuigen, hebben ons nauwelijks beroerd. Teveel treedt hier de verstandelijke conceptie en te weinig de emotionele ontroering op de voorgrond.”

Diverse kleine en grotere realisaties na “het postgebouw”.

Rudolf Van Moerkerke wou in 1951 in samenwerking met de stad een “**Spel van de zee**” op het getouw zetten om toeristen te kunnen vervoeren. Hij sprak af met schepen Felix. Het zou opgevoerd worden in de bassins. Hij vroeg medewerking aan Maurice Boel, Raoul Servais, Willy Bosschem en Jo Maes. Jo tekende daarvoor kostuums. Maar de organisator kon geen subsidies krijgen en het project stierf een stille dood.

Voor het nieuwe naoorlogse **casino-kursaal** ontwierp Maes 4 glas-in-lood-raampjes. Je vindt ze wat weggestopt in de huidige lounge bar (vroeger de leeszaal) en eigenlijk zitten ze verkeerd. Er is geen binnenkomend licht vanuit de donkere binnenkoer waar naar ze gericht zijn.

In Mu.ZEE bewaart men een gouache van Jo Maes uit 1955: “Figuur en bomen”.

In december 1953 stapte **Gaston Eysselinck** uit het leven; Jo Maes was er het hart van in en verloor zijn grote inspirator en vertrouwensman: “Op het einde van zijn leven, vooral tijdens de ziekte van zijn vriendin en na haar dood werd Eysselinck depressief en erg gesloten.”

Een groot keramiekpaneel van Onze-Lieve-Vrouw van **Fatima** getekend en uitgevoerd door Maes en geplaatst in 1953 kan men nu nog bewonderen in de Oostendse Sint-Petrus- en -Pauluskerk. Het werd aan de kerk geschonken na een belofte van een vader van wie de zonen WO II heelhuids doorgekomen waren. Tussen de omlijstende takken worden de verschillende verschijningen weergegeven.

Voor de (oorspronkelijk) gemeentelijke **Europaschool** (gebouwd 1956-1959) in Bredene bedacht Maes op verzoek van *ingenieur-architect W. Marchal* **allegorische bas-reliëfs in terracotta** of gebakken aarde.

JONGENSKANT (v.l.n.r.): de Zaaier maar in een meer landelijke versie (in HTI/KHBO meer symbolische zaaier verwijzend naar de wetenschappen > kennis zaaien), daarnaast heroïsche figuren uit onze (toenmalige) jeugdijaren, de Vlaamse Jan Breydel en Tjil Uilenspiegel, verbonden door de palm, hier symbool voor de levensbekroning (cfr. Palmzondag = “bekroning” Jezus) en uiterst rechts: naschoolse tewerkstellingsmogelijkheden, van boven en dan horizontaal: visserij, industrie, scheepvaart, toerisme, scheepsbouw en handel.

MEISJESKANT: het meisje in ontwikkeling wordt opgenomen in de levensvaart, voorgesteld door een galopperend paard in een natuurlijke omgeving met als symbool de zon. De verschillende schoolvakken (links) dragen bij tot die ontwikkeling, van boven en dan horizontaal: moedertaal/literatuur, wiskunde, kunst en sport, aardrijkskunde, tekenen, biologie en natuurkunde. Jeugd en adolescenten (rechts) zijn na hun studies ook cultureel bezig: teksten instuderen, acteren, voordragen.

Vlug en gelijkmatig ingip-
sen (droog in 20') van de
kleimodule

In opdracht van de provincie hielp hij na de dood van Constant (+1952) mee aan de transformatie van het Permekehuis in Jabbeke tot het **Permekemuseum**.

Maes werkte ook voor **Westtoerisme** waar hij Dries Van Damme kende, adviseur-promotor van de provincie en Zeewachtmedewerker. Van Damme deed een beroep op Jo Maes om overal de toeristische (mobiele) stands te ontwerpen. Dat werden vaak fotomontages, grafieken, diarama's ... tijdens beurzen in Gent, Lille, Düsseldorf.

Voor het Oostendse **Rodekruislokaal** aan de Torhoutsesteenweg maakte hij in 1958 een gevelpaneel met pelikaan in keramiek.

Als binnenhuisarchitect maakte Maes de plannen voor de restauratie tot tentoonstellingscentrum van het Brugse **Huidevettershuis** dat gehoord werd door het Provinciaal Comité voor Kunstambachten en Industriële Vormgeving.

Voor kapper Pire in de Kapellestraat maakte hij plaasterkoppen om pruiken op te zetten.

Op het “nog niet afgebroken” **vismijn**gebouw hangen aan de ene kant reliëfs voorstellende het vissersleven van Gust Michiels en aan de andere kant het **wapenschild** van Oostende van de hand van Jo Maes.

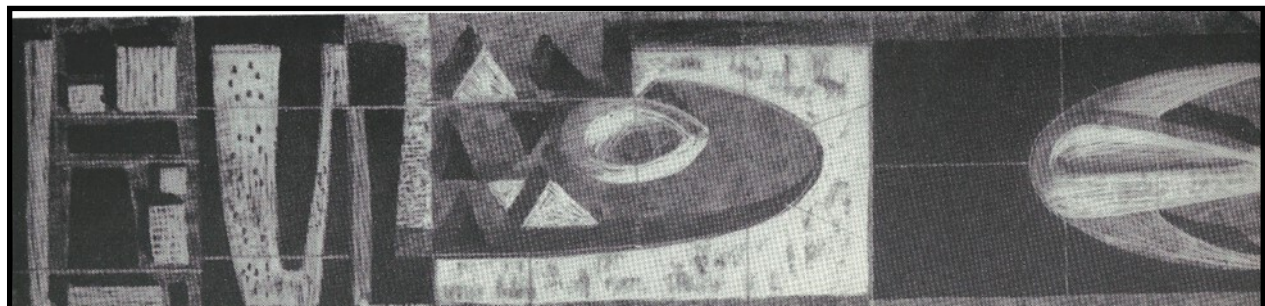

Wereldtentoonstelling Brussel 1958

Deze binneninrichting werd verwezenlijkt door de Kortrijkse Kunstwerkstede Gebz De Coene n.v. naar ontwerp van Binnenhuis architect Jo Maes

Binnenhuisarchitect Jo Maes stond o.l.v. een architect in voor de inrichting van het West-Vlaamse paviljoen op de **Expo '58** in Brussel.

Voor het Oostendse paviljoen ontwierp hij het koperen gevelbeeld “**Sirene**” (nu in het Oostendse stadhuis, afbeeldingen op volgend blad), een keramieken “**Wapenschild** van Oostende en voor het paviljoen van de “Kunsten van het Vuur” een niet-geglazuurd gevelpaneel in terracotta (= hieronder).

Van links naar rechts: Willy Bosschem, Jo Maes, hostess, burgemeester Van Glabbeke, Raoul Servais, ?, Maurice Boel, schepen Jan Felix, ?, schepen Van Caillie, schepen Dehouck, ?, Henri Degrave, uitgever Het Nieuwsblad van de Kust.

In **augustus 1959** verzorgde Jo Maes de inrichting van de internationale tentoonstelling van het toeristische boek in het casino door de stad Blankenberge.

Voor de kerk van de nieuw gestichte parochie **Onze-Lieve-Vrouw Koningin** op Maria-kerke mocht hij in 1959 een bas-reliëf voor het timpaan van het westportaal ontwerpen. Vooraf werd een maquette op schaal gemaakt in gepateneerde plaaster waarop OLV naar rechts kijkt.

Hij werkte na de postkeramieken ook voor de Nieuwpoortse firma **Neoceram**, een afdeling van de steenbakkerij van Florizoone, die brood zag in voorwerpen van gebakken klei, vooral religieuze voorstellingen. De bedrijfsleider vroeg Maes om modellen te maken voor die vooral commerciële keramiek. Maar dat bracht niet genoeg op en na enkele jaren werd de zaak opgedoekt.

Omer Vilain beklemtoonde in Ostend Flash 1959, nr. 4 dat “de grote tentoonstelling die ieder van hem (Maes) verwachtte, er niet kon komen wegens tijdgebrek.”

Maes outte zich als **christelijk kunstenaar** en werd lid van het Christelijk Vlaams Kunstenaarsverbond (CVKV gesticht in 1951). Dat had zo zijn voordelen maar ook zijn nadelen in ons toen erg sterk verzuilde land. Van **1960 tot ongeveer 1985** was hij lid van de redactieraad van het (kunst) tijdschrift Vlaanderen (gestart als *West-Vlaanderen* in 1952 en vanaf 1966 onder de titel *Vlaanderen*).

Toen hij 40 jaar oud was, wilde hij als **zelfstandige** door het leven gaan omdat hij zich meer wou gaan oriënteren op binnenhuisarchitectuur: meubels, tapijten, materialen, winkelinrichting. Hij had daar immers aan de Academie lessen voor gevolgd en wilde gedreven in die richting werken. Zo richtte hij in **1963** het nieuwe VTB-VAB-kantoor (opening april) in op de hoek van de Witte Nonnestraat en de Kerkstraat 14, Oostende (nu een kapperszaak). Menig plan voor privéhuizen heeft hij van advies voorzien.

Leraar Academie Gent

Na het slagen voor het examen – hij kreeg om deel te nemen één dag vrij van VTI-directeur Declerck - werd Jo Maes lesgever aan de Gentse Academie vanaf halverwege **april 1969**.

Als leraar aan het KASK “doceerde” hij toegepaste kunsten en het deel grafische vorming van de richting Animatiefilm, wat vanaf 1984 door zijn dochter Suzanne voortgezet zal worden. Stichter van de richting en collega daar was uiteraard Oostendenaar **Raoul Servais**, die hij al van zijn zestiende kende en met wie hij later naar Gent en het KASK spoorde. Hij bleef er tot zijn **pensioering** op 1 september **1984**.

In **1972** kreeg Jo Maes een hartinfarct. Jo’s vrouw die een heel lange tijd met haar gezondheid sukkelde, kon in de Latemse omgeving, omringd door de gezinsleden, goed verzorgd worden. Ze overleed in 2008. Het gezinsleven was en is voor Jo (en zijn dochters) enorm belangrijk.

Wat is je beste werk? “Het zijn allemaal mijn kinderen!”

Het gezin Maes in CC De Grote Post, juni 2013 foto M. Loy

Mocht u werk van Jo Maes hebben of kennen, dan verneem ik dat graag, alvast bedankt.

Dirk Beirens > dirkbeirens@telenet.be of 059 26 76 35

Bedevaartmedaille "Kruysbellaert" in woning weduwe in "Anno 1465" (Raversyde) Pierre Vanhecke

Inleiding

In het huisje van de weduwe (museum Anno 1465) bevindt zich een bedevaartmedaille van het "Kruysbellaert". Op deze medaille staat "Sinten", Vlaamse naam van de parochie "Synthe" bij Duinkerke.

De bedevaartplaats bestaat nog altijd in Petite-Synthe, en werd eind 2014 nog volledig vernieuwd.

Het is de lokale heemkring "HISPASEC" (Histoire Patrimoine Sauvegarde Environnement Culture) die de geschiedenis van deze voormalige (vissers)gemeenschap in ere wil houden.

Photo CS HISPASEC 2012.

Legende

Het is een bedevaart naar een relik van het "echt Heilig Kruis".

Deze relik zou naar de streek gebracht zijn ten tijde van de Kruisvaarders.

Een graaf van Vlaanderen (verschillend volgens de versie) zou deze relik meegebracht hebben van zijn Kruistocht (uit Jeruzalem of uit Constantinopel volgens de versie).

De graaf van Vlaanderen zou Robrecht van Jeruzalem, Dirk of Filips van de Elzas of zelfs Gewijde van Dampierre kunnen zijn. In Noord-Frankrijk wordt zelfs Robert van Cassel genoemd, hij was de tweede zoon van Robrecht van Bethune en had de streek (enkele kasselrijen, onder andere Bergues en Bourbourg) in **apanage** gekregen, en werd tot voor kort ter plaatse beschouwd als een volwaardige(?) graaf van Vlaanderen.

Apanage was tijdens het leenstelsel in de middeleeuwen een systeem waarbij een deel van het kroondomein als leen aan leden van een vorstenhuis werd toegekend, in het bijzonder aan jongere zoons van de koning (nvdr Wikipedia).

Deze legende komt ook voor in Veurne, met een voorkeur als graaf van Vlaanderen voor Robrecht van Jeruzalem (of soms zelfs zijn vader Robrecht de Fries, of het zou een Elzasser kunnen zijn), waar in de Walburgakerk een relik van het "echt Heilig Kruis" vereerd wordt, en waar zelfs een Heilige Kruiskapel is (gefinancierd door Keizer Karel).

Misschien stof tot nadenken: in Synthe bezat de Abdij Ten Duinen vanaf de XIIIde eeuw een hoeve en meerdere landerijen; anderzijds had de Abdij (de parochie Koksijde hing af van Veurne) meestal zeer goede contacten met het Kapittel van de Walburgakerk.

Een relik van het Heilig Kruis zou zich ook in Heist bevinden (niet te ver van Ter Doest, dochterabdij van Ten Duinen??).

Drie "kust/vissersdorpen" die in ongeveer dezelfde periode deze relik konden bemachtigen (bedevaart!), is dat toeval?

De relik

De relikhouder is een cilinder (±8cm diameter) in zilver. Daarin een zwart houten kruis, met in het midden een medaillon met klaverblad kruis waarin de echte relik (twee in kruisvorm liggende splinters) verwerkt is.

De relikhouder wordt tentoongesteld in het voetstuk van een kruis met 11 belletjes. Drie belletjes zie je aan de uiteinden van het kruis, en in het midden van de zijarmen nog een bel.

Deze belletjes zouden dienen om de bedevaarders te verwittigen dat de relik te zien was. Deze belletjes zou de naam "bellaert" verklaren.

Na de verfransing van de streek (vanaf het einde van de XVIIde eeuw) werd deze uitleg moeilijk: het is "bellaert" tegenover "clochettes".

Door oorlogsomstandigheden (geuzentijd) werd de relik verstopt in de grond, maar na enkele jaren kon men die niet meer terugvinden. Een zekere tijd later was een ram (bélíer) in de omgeving van de waterplaats aan het grazen, met een poot woelde het dier de grond om, en de relik kwam tevoorschijn!

In het schorregebied lopen schapen rond, en een ram leidt de kudde en draagt meestal een bel rond de hals. Dit is dan een andere uitleg over de naam "bellaert" die zowel in het Nederlands als in het Frans kan gebruikt worden!

Bij de inventaris van het heiligdom in 1794 (Franse Revolutie) wordt nergens de relik, of het kruis met belletjes vermeld. Hoogstwaarschijnlijk werd ze ergens verstopt (kerk Grande-Synthe?); en zal in het begin van de XIXde eeuw terugkomen naar Petite-Synthe.

De relik bevond zich in de kapel gedurende de noveen. De relikhouder met de splinters van het Heilig Kruis bevindt zich nu in de lokale parochiekerk (Sint-Niklaas).

De grotere drager, het kruis met belletjes is terug te vinden op inventarissen van 1882, nadien schijnt het verdwenen. In 1920 (bouw van de nieuwe kapel!) wordt een vernieuwd kruis vermeld en in augustus 2014 werd het volledig opgefrist.

Hierbij enkele foto's van de relikhouder (met belletjes) en de relik in de sokkel onderaan.

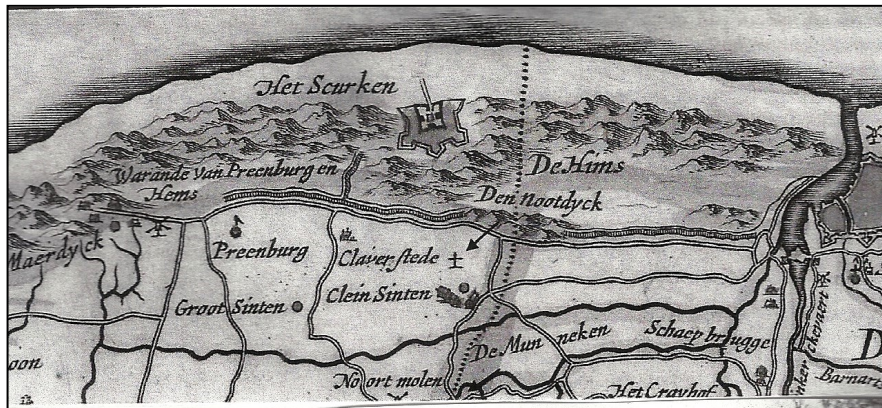
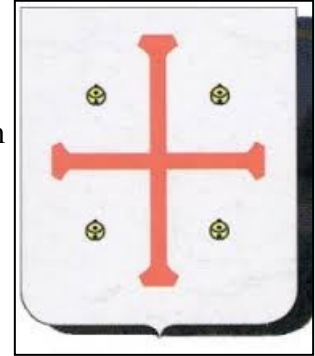
De Plaats

De parochie van het vissersdorp Synthe zou teruggaan tot de XIde eeuw. Iets korter bij de zee bevindt zich Mardyck, waar reeds in de Vde eeuw een kerkje zou gebouwd zijn.

Na de ontdekking van een bron met drinkbaar water (dat koortswerend zou zijn) werd op die plaats een "Kapelletje" opgericht, en alzo vormde zich het begin van het dorp "Sinten" (nu Synthe). Door de bouw van kustversterkingen werd Synthe omstreeks 1268 gesplitst in Petite-Synthe en Grande-Synthe.

De "Flandria Illustrata" van Sanderus (XVIIde eeuw), betreffende de Kasselrij Sint-Winnoksbergen, vermeldt dat er in "Sinten" een zeer oude en beroemde bedevaart plaatsgrijpt.

Hoewel Petite-Synthe, sinds 1972 gefusioneerd werd met Duinkerke, bezitten ze nog een eigen wapenschild. Op een veld van zilver (wit), een kruis in keel (rood), omringd door 4 belletjes in sabel (zwart). We mogen niet uit het oog verliezen dat de streek tot 1658 tot Vlaanderen be-

hoorde, en pas in 1662 Frankrijk werd (en bleef na het Verdrag van Utrecht in 1713!), de Vlaams-klinkende namen zijn volledig normaal. *Kaart uit 1662 (J. Blaeu)*

MORDAN

NATUURVLEES DOBBELAERE

Christinastraat 69 - 8400 OOSTENDE

Tel. 059/50 52 45 - Fax: 059/50 07 85

e-mail: denatuurwinkelmordan@skynet.be

(400 m² verkoopsruimte)

Openingsuren: 9.00 H. - 18.30 H.

Ook op zaterdag. Zondag gesloten

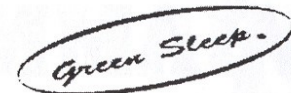
*De Natuurlijkste
zaak van de kust!*

**GREEN
SLEEP**

100% "NATUURLIJK"

SLAAPCOMFORT

(200 m² toonzaal, 1e verdieping)

Dieetvoeding, VERSE natuur-, vegetarische en biologische voeding.

Hormonenvrij vlees (vzw. Plattelandsontwikkeling)

Voedingssupplementen en sportvoeding. Natuurlijke cosmetica.

150 kruidenpreparaten uit eigen labo!

DESKUNDIG ADVIES VAN 4 PARAMEDICI EN HERBORIST

**Herstellingswerken achteraan de kapel & toegang tot de waterput
1 september 2011 in "La voix du Nord"**

Kapel aan de straatkant

Azuriet Reizen

Uw Reis. Onze Passie.

Azuriet Oostende

Kastanjelaan 3

8400 Oostende

059/51 49 51

Azuriet Gistel

Stationsstraat 24

8470 Gistel

059/25 52 40

*U kan bij ons terecht voor zowel
pakketreizen als al uw à la carte
aanvragen !*

De Bedevaarten

De bedevaarten kenden een groot succes, de oudste schriftelijke vermeldingen gaan terug tot het begin van de XVIIde eeuw; de historicus van de aartshertogen Albrecht en Isabella, Jean-Baptiste Gramaye beschreef in zijn werk over de Kasselrij van Sint-Winoksbergen (1612) ook over de beroemde bedevaart naar de "Sintenkapel". De vrije vertaling van de tekst:

"Voorbij de Colme, naar de zee en richting Duinkerke, bevond zich destijds het domein van een Heer, omringd door meerdere dorpjes met een naam verbonden met een heiligdom zoals Arm-bouts cappel, Capelle-la-Grande, Coudekerque, Broukerque, Dunkerque, en Petite-Synthe in vroegere tijden beroemd voor de bedevaarten naar de relieken van het Heilig Kruis en de Sintenkapel"

Er was voor de bedevaarders een aflat van 5 jaren voorzien.

De bedevaartplaats bestond uit een kapel met de relik van het H.Kruis, een calvarie, de bron (waterput) en een verblijfplaats voor de bedevaarders (hier cabaret genoemd). Het geheel was ongeveer 1,5 ha groot. Na een bedevaart werd een herinnering meegebracht, hier een bedevaartmedaille (een kruis en belletjes).

Als er op de bedevaartmedaille alleen van Sinten staat, zou het volgens de lokale heemkring kunnen beduiden dat de kapel reeds bestond (?) vóór de splitsing.

De oudste teruggevonden bedevaartmedailles dateren allen van de XVde eeuw; en deze van Walraversyde zou zelfs de oudste kunnen zijn.

Tijdens de Franse Revolutie werd alles vernield, maar de relik werd in veiligheid gebracht.

Er waren bedevaarten met Pasen en met Pinksteren. Een noveen werd gehouden op 14 september (Feest van de Kruisverheffing > meer uitleg hierover op:

<http://www.kuleuven.be/thomas/page/tijdschriften/viewarticle/62144/> .

Meestal was het dan ook feest om de terugkeer van de "*IJslandvaarders*" te vieren. Vanaf 1920 werd de klassieke bedevaart stilaan vervangen door een jaarlijkse processie (omstreeks 14 september). In 1966 ging één van de laatste processies uit en de noveen werd op slechts vier (?) dagen gehouden.

Walraversyde 1425-1465

Replica

De Kapel

Reeds zeer lang werd de "Sintenkapel" bij de "Cruysput" vermeld. Sintenkapel zou volgens historici aan de basis liggen van het oude "Santinas", later "Sinten" en rekeningen (van herstellingen) uit de XVIIde eeuw tonen aan dat de kapel bestond, of toch heropgebouwd werd.

Dat de kapel (met reliek) hier in de nabijheid van een waterplaats met drinkbaar water (mirakel?) geplaatst werd, doet veronderstellen dat het om een plaats van een heidense cultus zou kunnen gaan die later (bij de komst van de reliek) verchristelijkt werd. De plaats groeide uit tot een bedevaartsoord.

Tijdens de Franse Revolutie werd alles vernield, en het is pas in 1914 dat de parochianen een belofte deden: *"Als het dorp ontsnapt aan het vreselijk drama van 1914, beloven de parochianen, om in de mate van hun mogelijkheden bij te dragen tot de heropbouw van de Kapel in de omgeving van de Calvarie"*.

Na de Eerste Wereldoorlog was er een openbare fondsenwerving bij de parochianen voor de bouw van een nieuwe kapel. In 1920 stond de kapel er, met een herdenkingsplaat van de belofte.

De kapel is niet groot 5,7 m lang en 3,55 m breed; werd gebouwd tussen de waterput en de calvarie. Gebouwd met Silico-baksteen; er kunnen een 20-tal personen in plaats nemen. Silico-baksteen = met zand en kalk zoals zovele gebouwen na de Eerste Wereldoorlog aan de Westkust.

Bij bedevaarten worden er missen opgedragen, en de meerderheid van de gelovigen moeten de dienst buiten volgen (de filmpjes in de bronnenlijst tonen hoe het er aan toegaat).

Geregeld komt men lapjes stof (van kleding) aan de afsluiting hangen, als teken van een genezing (de ziekte aan de omheining hangen!). De kapel hangt vol met ex-voto's.

Het Water

Een vroegere benaming (op oude kaarten) is "Cruysput" (waterput bij het Kruis).

Het plan van de watering (1688) toont de "Cruysput" juist achter de "Grave Jansdyck" of "nootdyck".

Het huidige heiligdom bevindt zich een honderdtal meter ten zuiden van de rue Paul Dessinguez, het verlengde van de rue du comte Jean.

De gelovigen komen nog altijd water uit de "bron" halen vooral tijdens de bedevaarten en de noven. In werkelijkheid is het een waterplaats in de duinen (zoals er meerdere zijn), en waar het vee kwam drinken. Door de bouw van een gemetste put is de toegang tot het water gemakkelijker geworden.

Het water zou koortswerend geweest zijn en oogkwalen genezen hebben. "Kwade tongen" zeggen dat de medicinale effecten kwamen van de stinkende gouwe die daar welig tierde.

Stinkende gouwe is vooral bekend omdat het gele sap van de stengels de wratten doet verdwijnen.

De Calvarie

Zoals de Kapel werd de Calvarie ook vernield tijdens de Franse Revolutie.

De vernieuwde Calvarie werd reeds in 1893 gebouwd door de lokale pastoor in de nabijheid van de waterplaats. Het Christusbeeld werd door enkele parochianen aangekocht.

Het kruis staat op een kunstmatig heuveltje van ongeveer 3 meter hoog, met onderaan een kleine grot. In 2006 volgde een volledige renovatie door een culturele vereniging.

Het Cabaret

Vermits er sinds de XIIde eeuw bedevaarten vermeld worden, moesten deze gelovigen ook onderdak krijgen. Er werd dan een soort "hospitium" opgericht, waar ze konden overnachten. Meerdere rekeningen van de parochie wijzen op het bestaan ervan; de pachters van het "Cabaret" moesten belastingen op hun inkomsten betalen. Het bezat ook meerdere landerijen geschonken door weldoeners en bevond zich enkele honderden meters ten zuiden van de Kapel.

Bezoek Isabella

In 1625 komt Aartshertogin Isabella haar vloot inspecteren in Duinkerke. Vooraleer een drietal maanden in Duinkerke te verblijven, komt ze ook het ongeschonden lichaam van Idesbald (overleden in 1175) in de Abdij Ten Duinen (toen in het uithof Ten Bogaerde) vereren. Zij is een zeer gelovige vrouw, en ze heeft steeds een reeks relieken in haar onmiddellijke omgeving. Zij zou ook in het bezit geweest zijn van een reliek van het Heilig Kruis tegen de pest die toen in de streek heerste, zodanig dat er gedurende die tijd twee relieken van het Heilig Kruis in die streek aanwezig waren.

Het Cabaret werd trouwens "Le Cabaret de la Double-Croix" genoemd.

BRONNENLIJST

- 1 Les Cahiers d'HISPASEC nr 13 (november 2014) " Le Kruysbellaert"
- 2 Foto's, overgenomen uit het boek met toelating van de heer C.S terckeman, voorzitter HISPASEC; ze mogen niet verder verspreid worden zonder toelating HISPASEC.
- 3 Enkele filmpjes van internet over de inhuldiging in 2014 en een feest in 2011:

http://www.dailymotion.com/video/x2648vz_inauguration-de-la-chapelle-et-de-la-source-du-kruysbellaert_news

<http://dunkerque.blog.lemonde.fr/2011/09/16/petite-ceremonie-au-kruysbellaert>

Napoleon in Oostende (1)

(Details & anekdotes inzake zijn bezoeken)

Marcel Leeuwerck m.m.v. Piet Daman & Frank Goeminne

Inleiding “De feiten” & illustraties door de redactie

De feiten

Op 6 november 1792 overwon het Franse leger, onder leiding van Dumouriez, de Oostenrijkse troepen (slag bij Jemappes). Er volgde een snelle bezetting van het land en velen vluchtten aan de zijde van de Oostenrijkse troepen. Op 15 november stonden Franse ruiters vóór de Oostendse Westpoort of Nieuwpoortse Poort. Twee dagen later werd de vrijheidsboom op de Grote Markt geplant. De Franse militairen vestigden zich in de verlaten kazernes.

Deze bezetting was echter van korte duur : op 18 maart 1793 leden de Franse troepen een nederlaag in Neerwinden. Op 30 maart vertrok de bezetter (2.000 man) langs dezelfde poort langs waar ze binnengekomen waren. Oostenrijkse en Engelse troepen namen hun plaats in en werden met grote luister ontvangen. Het spreekt voor zich dat de Fransen het niet zo gemakkelijk zouden opgeven : reeds op 3 mei werd Veurne veroverd en op 8 september behaalden ze een nieuwe overwinning bij Hondskoote.

In de maand juni van het volgende jaar, vluchtten veel notabelen, ontzet door de berichten over de gruwelen die begaan werden onder het Terreurbewind in Frankrijk. De zege nabij Fleurus (28 juni 1794) betekende voor de Fransen het begin van de definitieve overwinning. Twee dagen later werd Oostende bezet (juli 1794 : 15.000 man).

Vervolg via volgende link (<http://www.oostende.be/product.aspx?id=11784>)

Details en anekdotes van de bezoeken van Napoleon Bonaparte aan Oostende

1. 13 februari 1798

Bonaparte is “**GÉNÉRAL EN CHEF**” van “l’ Armée d’ Angleterre“ en moet voorzieningen treffen voor een mogelijke landing in Engeland (vnl. vanuit Brest). Bonaparte doet inspectie van de Kanaalhavens. Hierdoor is er enige paniek in Engeland, dat ingelicht is door spionnen over de verplaatsing van de “Eerste generaal van de Republiek“. De Engelsen vreesden voor een nakende operatie. Napoleon komt zozegd incognito, met een klein gevolg, voor de inspectie van de verdedigingswerken en de toestand van de marine- en andere schepen die ter beschikking zijn. Hij vraagt en ondervraagt voornamelijk zeelieden.

In Oostende zijn er echter weinig schepen, slechts enkele vissersboten en enkele kustvaarders.

In de periode van 1794-1798 varen er regelmatig Engelse bewapende schepen voor de kust van Oostende, die regelmatig de stad beschieten, koopvaardij-schepen kapen, ze enteren vissersboten en nemen vissers gevangen. Veel vissers en zeelieden zijn reeds verplicht toegetreten tot de Franse oorlogsvloot. De Geule is verzand, bij LW laagwater is de hoogte amper 1 voet (een voet 304,8 mm = 0,3048 m.). Eén meter is dan ongeveer 3,28 voet.

Bonaparte geeft opdracht om de havengeul te baggeren en de visserij te activeren, hij maakt een negatief verslag inzake paraatheid en de mogelijkheden voor wat betreft een aanval op Engeland als de verdediging van de kust. Enkele tijd later wordt een landing in Engeland opzijgeschoven. Vanaf nu gaat Bonaparte zich op het Oosten richten met onder meer de campagne in Egypte, waarvoor hij inscheept in Toulon op 17 mei 1798. Twee dagen later beschieten de Engelsen Oostende en onder leiding van Popham landen ze.

De Engelsen hadden immers weet gekregen van Napoleons bezoek en besloten in te grijpen. Op 19 mei 1798 verscheen er een vloot van 37 schepen, onder leiding van kapitein Home Riggs Popham (1762-1820), voor de kust van Oostende. De stad werd zwaar bestookt. Een Engels expeditiekorps, onder leiding van generaal-majoor Eyre Coote (1762-1823), maakte een landing in de duinen van Bredene. Hun doel was de vernietiging van het nabijgelegen sluizencomplex van Sas-Slijkens. Aldus kon Oostende voor zijn proviandering afgesloten worden van het kanaal naar Brugge.

Een zware storm echter belette 's avonds de inscheeping van dit korps. Er volgden enkele harde gevechten met de 150 grenadiers van de plaatscommandant kapitein Arnoud Muscar (1757-1837), versterkt met troepen uit Nieuwpoort en Brugge. Tenslotte moesten de Engelsen, na zware verliezen, zich overgeven. De Engelse vloot keerde verslagen terug naar Engeland. Muscar werd hetzelfde jaar nog bevorderd tot kolonel. De Muscarstraat in Oostende is trouwens naar hem genoemd. Deze actie had goed aangetoond hoe kwetsbaar Oostende was. De omwallingen werden hersteld en er werden bijkomende kanonnen geplaatst.

2. 10 juli 1803.

Sinds juni 1803 zijn er terug vijandelijkheden met Engeland. Bonaparte die nu **EERSTE CONSUL** is, is op inspectietocht in de noordelijke departementen en vooral in de kusthavens. Hij heeft als opdracht na te gaan welke middelen en acties ter voorbereiding van een invasie in Engeland kunnen dienen. Er is overal enthousiasme hieromtrent. Een royalistisch agent schrijft o.m. “le délire d’ admiration des Belges”, de departementen steunen zowel financieel als militaire deze inspanningen.

“le Conseil Général du Département de la Lys” stemt een bijdrage van 400.000 frank (40 miljoen oude Belgische frank of 1 miljoen euro), die nog verhoogd wordt door ruime bijdragen van Oostende en Brugge.

De “religieuze vrede”, o.m. het herstellen van de eredienst, het terugzenden van gedeporteerde priesters in het algemeen een zekere hun terugkeer naar het leven van voordien, was daar niet vreemd aan. De “Temples de la raison” werden weer kerken, processies werden weer toegelaten, kermissen herbegonnen, enz.

In april 1803 had Napoleon het oprichten van Handelskamers in Brugge, Gent en Oostende bevelen, ter verbetering van de handel en havenactiviteiten. In juli 1803 komt Napoleon alleen naar Oostende, Joséphine wacht hem op te Brugge voor een lange reis door “les Départements Réunis” . Zijn reisdoel is voornamelijk militair.

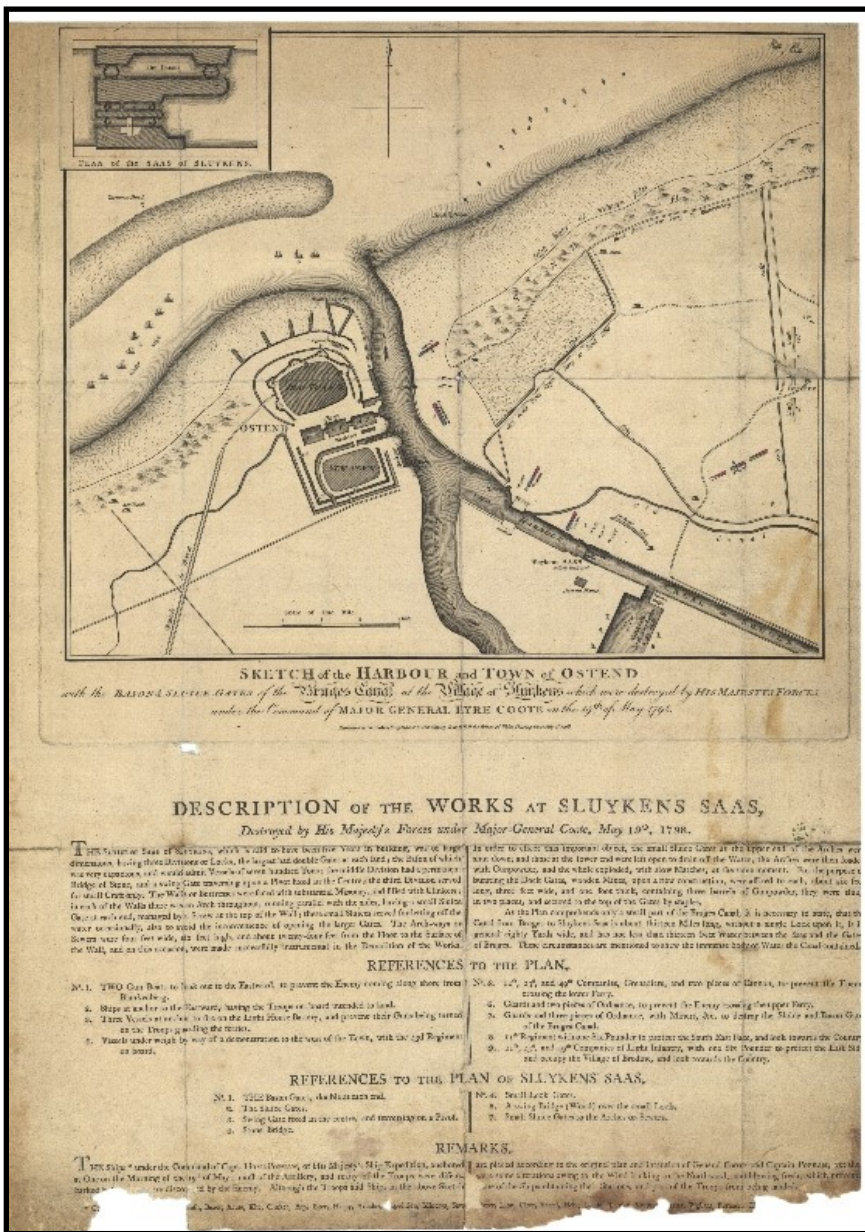
Het stadsbestuur van Oostende en het leger hebben hun best gedaan om hem met luister en enthousiasme te ontvangen. De straten en pleinen zijn mooi versierd maar “Le Citoyen Premier Consul Bonaparte” verblijft langer dan voorzien in Nieuwpoort en komt pas rond 22 uur aan. De sleutels van de stad worden hem aangeboden door burgemeester Thomas Blake, een genaturaliseerde Engelsman.

De volgende dag ontvangt hij eerst “le Conseil Municipal”. Hij staat o.m. toe dat “le Bureau de Bienfaisance” in het klooster van de Zwarte Zusters (reeds voordien ingericht als militair hospitaal) een weeffabriek voor de bevolking installeert.

Hij inspecteert de (herstelde) sluizen van Slijkens, het molendorp(zaagmolens), het kanaal, de haven en diverse werken. Hij ziet ook dat er nog veel te doen is, waarover men hem reeds voordien had ingelicht. De erg verzande geule kan met de klassieke baggermiddelen niet diep genoeg gehouden worden. Het vereist grootse werken. Na discussie met de meegereisde ingenieurs, wordt de bouw met sluis beslist en de financiering hiervan voorzien. Het zou twee jaar duren voordat Napoleon het decreet zou ondertekenen.

Stedenatlas: Oostende, een topografisch overzicht van de ontwikkelingen van een fel begeerde havenstad, door Olivier DEBAERE (reeks: Oostendse historische publicaties nr 9 - 2002.

Deze unieke atlas bevat een uitgelezen selectie Oostendse stadsplattegronden die in een historische context worden geplaatst en becommentarieerd. Naast de algemene stadsgeschiedenis komt vooral de topografische ontwikkeling van Oostende aan bod : waar lag de haven, welke gebouwen stonden waar, welke straten werden er getrokken, waar stond de eerste kerk, de eerste vuurtoren, hoeveel molens stonden er, wanneer, waarom en hoe werd de stad vernield en heropgebouwd, hoe en wanneer breidde de stad zich uit, wie was daarvoor verantwoordelijk, enz. Vier eeuwen cartografie passeren de revue : van de primitieve kaart van Jakob van Deventer tot de toeristische kaart uit de belle époque. Na een uitgebreid tekstgedeelte wordt een ruim en representatief overzicht van kaarten over Oostende doorheen de eeuwen gepresenteerd. De meeste zijn afkomstig uit de collecties van het Stadsarchief van Oostende dat voor het eerst uitpakt met een deel van zijn toch wel omvangrijke collectie historische kaarten en plannen. Van de 94 afbeeldingen op A4-formaat (waarvan 15 in kleur !) komen er maar liefst 73 uit de eigen verzameling van het Stadsarchief. Dit boek is uitverkocht. Vanwege de grote vraag en de blijvende relevantie werd deze publicatie gedigitaliseerd en online geplaatst. Je kunt de publicatie online raadplegen: http://www.oostende.be/Productgroep.aspx?_vs=0_N&id=599&pg=3148

Tussen de verzameling plannen is er ook een Engels exemplaar geslopen (KP/G0080). Stedenatlas Blz. 119 ; Afb. 72.

Dit eenvoudig uitgewerkte plan (cf. het hoekige vissersdok) werd opgemaakt bij de Britse aanval en bombardementen in het jaar 1798.

Bij het Sas Slijkens lezen we : "entirely destroyed".

Dit is enigszins overdreven, want hoewel er veel schade aangebracht werd, waren de sluizen niet volledig verwoest. Ook het oude Sas Slijkens werd aangeduid en aan de ingang van de haven zien we naast de vuurtoren, ook een lichtbaken op elk staketsel.

Opmerkelijk is ook de naamgeving bij de Sint-Catharinakreek, m.n. "American Creek". Het verdere verloop van de kreek is overigens veel te smal weergegeven.

Voor de verdediging van de haven geeft Napoleon opdracht op het hoofd van het Oosterstaketsel en de op de zeedijk geschut te plaatsen: “une à 100 toises, l’autre à 250 toises” .

De **toise** (symbol: **T**) is een oude Franse lengtemaat. De oorspronkelijke definitie van een toise was de afstand tussen de vingertoppen van iemand met uitgestrekte armen, analoog aan de oorsprong van de vadem. Eén toise werd gelijkgesteld aan zes pieds/voet, wat overeenkomt met ca. 1,80 meter voor één toise. (<http://nl.wikipedia.org/wiki/Toise>) Na de Franse Revolutie werd de lengte van de meter vastgelegd in termen van de Parijse toise; hieruit blijkt dat deze Parijse toise ongeveer 1,949 meter was. De Franse mijl (*mille*) was gelijk aan 1000 toise.

In 1812 stelde Napoleon I in een wet de lengte van de *toise métrique* vast op 2 meter. Het gebruik van deze eenheid was een tijdlang voorgeschreven maar ze werd niet algemeen aanvaard, en de wet werd later weer ingetrokken.

Kanonnen van 36 pond aan de vuurtoren , mortieren “à la Gomez” op de zeedijk, kanonnen van 24 pond op het staketsel. (Pond = 489,5 gram).

Voor het maken van de platforms voor de acht 36 pondkanonnen wordt een opdracht gegeven om 500 voet bommen te vellen in de dichtstbijzijnde bossen.

Louis Madelin (secretaris van Bonaperte en zeer gematigd): “En Belgique le voyage toulma en triomphe, déchaînant l’adulation”

Général Lagrange: “Dans les Départements Réuniones.... Les habitants n’en sont pas entièrement français...que ses habitants sont plus attachés au Premier Consul personnellement qu’au gouvernement français”.

3. 11-15 augustus 1804.

Napoleon, in mei 1804 door de Senaat tot **KEIZER** uitgeroepen, is terug op inspectietoelt langs de kanaalhavens, komt van Boulogne naar Oostende. Van Bretagne tot de Schelde zijn ongeveer 150.000 man gelegerd en 1700 schepen en boten van allerlei slag liggen klaar voor een landing in Engeland.

In “le camp de Boulogne” bij de uitreiking van het door hem ingestelde “Légion d’honneur” verklaarde hij onder meer : “Si nous dominons la Manche pendant six heures, nous sommes les maîtres du monde!”

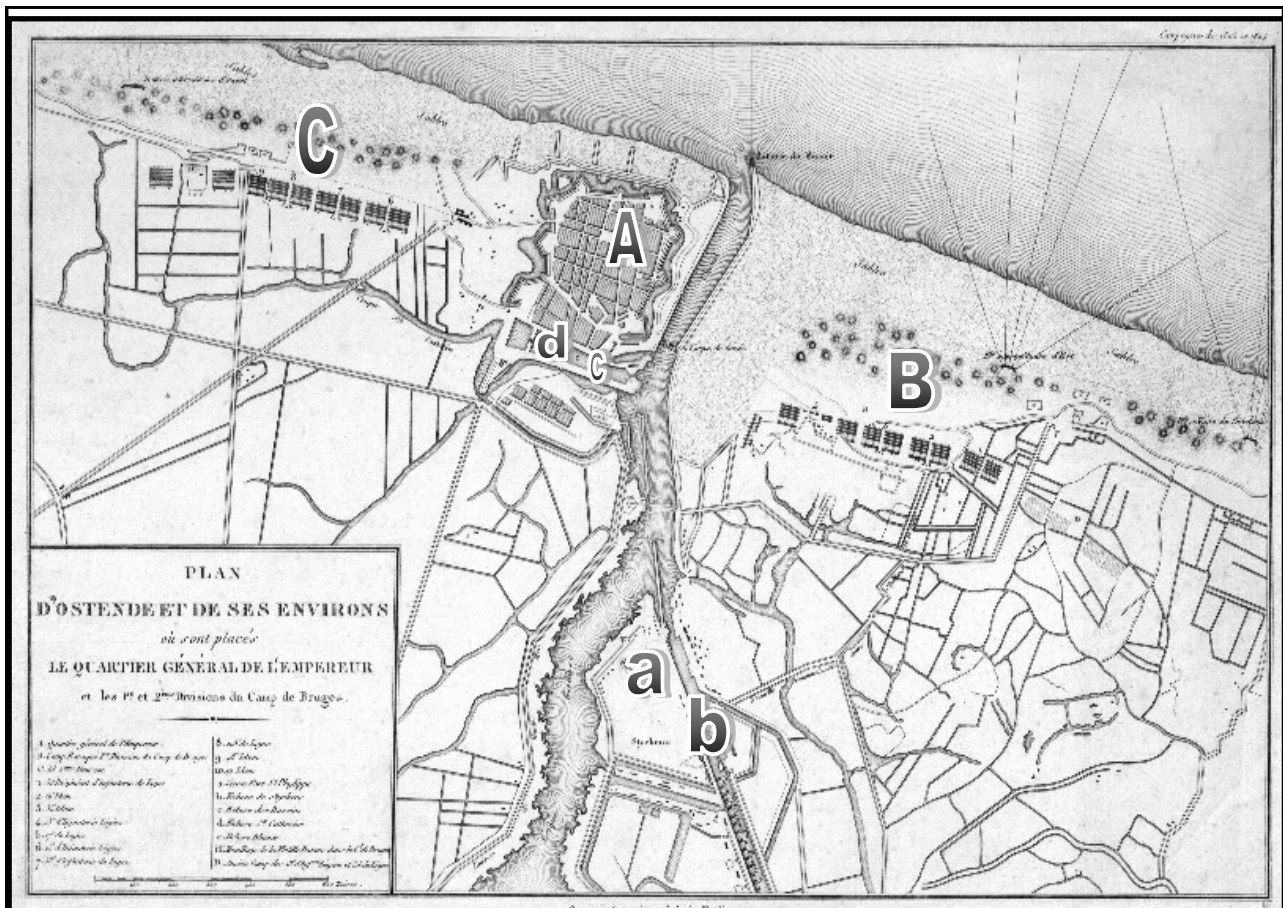
Biljet uit Oostende op 13 augustus 1804 aan Cambacères (jurist en Tweede Consul in 1799 en één van de voornaamste opstellers van de Code Civil in 1804) : “Je suis extrêmement satisfait de la flotille batave et des troupes du camp de Bruges”; er is 16.000 man gelegerd in de duinen rond Oostende.

Napoleon geeft opdracht dat in het arsenaal van Antwerpen meer schepen zouden gebouwd worden en meer magazijnen opgericht moeten worden. Napoleon verstuurt nog vanuit Oostende brieven naar zijn minister van Oorlog, Maréchal Berthier, met detailonderrichtingen over de invasievloot, zoals de flottieljes die vanuit Oostende moeten vertrekken en/ of opereren.

Ook detailregelingen zoals de aanpassingen van de uniformen, dat voor de troepen van “le camp de Bruges” het rantsoen wijn mag vervangen worden door eau de vie gedurende een bepaalde periode en andere maatregelen.

Hij informeert ook Mgr. de Ségur, Grand Maître des Cérémonies te Parijs, dat de keizerskroning zal doorgaan, in de kathedraal Nôtre-Dame in december 1804.

Opmerking: ondertussen wordt de Engelse vloot steeds meer ondernemend en geregeld komen Engelse schepen voor de Vlaamse kust. Vissers worden gevangen genomen en schepen worden gekaapt. Het hoofd van de politie Fouché heeft informatie dat de Engelsen een raid plannen op Walcheren en Oostende.

Stedenatlas Blz. 119-120 ; Afbeelding 73.

Plan d'Ostende et de ses environs où sont placés le quartier général de l'Emperereur door Ambroise Tardieu, periode 1803-1804

Het plan hierboven (KP/F0043) toont de verschillende posities van de Franse troepen : zowel het **Keizerlijk Hoofdkwartier (A)** als de divisies van het **"Camp de Bruges" (B - C)** zijn aangeduid.

Dit kamp van Brugge bestond uit 25.000 man en werd op bevel van Napoleon door generaal Davoût georganiseerd (29 augustus 1803). In de rechterbovenhoek lezen we "Campagnes de 1803 en 1804" : de "Batterie du Musoir" op het oosterstaketsel (1803) is reeds aangegeven, terwijl dit niet het geval is voor het "Fort Napoleon", dat pas later (1810-1814) ten oosten van de stad gebouwd werd. Hetzelfde geldt voor het latere Wellingtonfort, dat ten westen van de stad lag. Zowel aan de oost- als aan de westkant van de stad zijn de batterijen dan ook aangeduid met "Batterie intermédiaire".

Verder zijn ook aangeduid : **het oude Sas Slijkens (a)**, dat dus blijkbaar nog niet vernieuwd en versterkt was (zoals gepland was, zie hoger), en diverse sluisen. Naast de **sluis bij Slijkens (b)** zien we nog de **sluis tussen het eerste en tweede bassin (c)** en die tussen het **tweede en derde bassin (d)**, hier als Sint-Catharinasluis aangeduid. **De Blauwe Sluis** hebben wij echter niet kunnen lokaliseren op dit plan. Deze sluis verbond de zuidelijke stadsgracht met de nieuwe haven. Maar onder het Oostenrijks bewind werd er een nieuw stuk ten zuiden van de stad ingepalmd en kwamen er drie nieuwe dokken tussen de beide stadsdelen te liggen. Hierdoor stond het oude dok niet langer in verbinding met de zuidelijke stadsgracht. Toch bleef de Blauwe Sluis bestaan, doordat er een deel van de zuidoostelijke stadsgracht bewaard bleef.

Op 21 oktober 1805 is er de zeeslag bij Trafalgar, de vloot van admiraal Nelson verslaat de Franse en Spaanse vloot. Dit verzekert de Engelse hegemonie op zee.

De Slag bij Trafalgar was de belangrijkste zeeslag tijdens de Derde Coalitieoorlog tussen het Verenigd Koninkrijk en het Franse keizerrijk van Napoleon. Deze overwinning van de Britten had gevolgen tot ver in de twintigste eeuw. Een vloot van de Britse Royal Navy, bestaande uit 27 linieschepen en geleid door Horatio Nelson vernietigde op 21 oktober 1805 een Frans-Spaans eskader, bestaande uit 33 linieschepen onder leiding van de Franse officier Pierre de Villeneuve in een slag bij kaap Trafalgar (Spanje, 70 mijl ten noordwesten van Gibraltar) en verzekerde zo, voor een periode van meer dan honderd jaar, de heerschappij over de golven voor de Britten. Hierdoor konden zij, en niet de Fransen, een wereldrijk uitbouwen dat India, Canada, Hongkong en Singapore omvatte en bleef Londen het Europese financiële centrum.

Op 21 augustus 1805 was de Frans-Spaanse vloot in de havenstad Cádiz. Zij werd in de gaten gehouden door kapitein Blackwood van de HMS Euryalus. Nelson had lang gewacht op het bericht dat de Frans-Spaanse vloot was gevonden. Toen hij op 2 september 1805 het bericht kreeg dat zijn tegenstander in de haven van Cádiz voor anker lag, vertrok hij de 15de uit Portsmouth, aan boord van zijn vlaggenschip, de HMS Victory om zich bij de vloot te voegen die voor de haven van Cádiz patrouilleerde. Op vrijdag 18 oktober was het na een week van stormachtig weer helder en warm. Hierop vertrok de Frans-Spaanse vloot richting de straat van Gibraltar.

Dit werd gelijk doorgebriefd naar Nelson die het bevel gaf om de vloot te achtervolgen en zich klaar te maken voor de strijd. De ochtend van maandag 21 oktober begon met een zacht briesje. De Frans-Spaanse vloot vormde één lange lijn van bijna 15 kilometer. Nelson zijn vloot verscheen aan de noordwestelijke horizon met de wind in de rug.

Om 7 à 8 uur gaf Villeneuve het bevel om overstag te gaan en met de kop in de wind te gaan liggen. Ze voeren terug richting Cádiz, wat zeker zou leiden tot een confrontatie met de Britse vloot.

(wordt vervolgd)

Meeuwen, vogels van een bijzondere soort

Martine Quaegebeur

Foto's Marc Loy

Meeuwen zijn sterke en intelligente vogels. Ze hebben een grote snavel en stevige kop waarmee ze één derde van hun lichaamsgewicht aan voedsel kunnen opnemen. Geen maag is zo sterk als die van een meeuw. Meeuwen schrokken praktisch alles wat ze vinden. Er zijn maar weinig diersoorten die zulk gevarieerd voedsel zo goed kunnen verteren. In 1848 verslonden meeuwen in Utah (VS) bijna alle sprinkhanen. Uit dankbaarheid aan de meeuwen richtten de Mormonen in Salt Lake City een standbeeld op met twee meeuwen.

Vooraf de grote mantelmeeuw en de zilvermeeuw zijn echte veelvraters. Ze roven zelfs de nesten van hun soortgenoten. Meeuwen kunnen ook zout water drinken. In hun kop zitten twee klieren waarmee ze het zout kunnen onttrekken, wat in een zoutoplossing langs de snavel terug wordt uitgescheiden. In de lucht zijn het ware acrobaten. Al vliegend kunnen ze hun kop krabben.

De broedperiode duurt 4 weken. In de natuur worden de eieren en kuikens bedreigd door allerlei dieren en andere meeuwen. Slechts 30 procent overleeft. Maar meeuwen groeien snel en als ze volgroeid zijn, vliegen ze uit. Hun kleur is dan nog bruinevlekt. Pas na 3 jaar zijn ze volwassen en ze hebben dan een heldere grijs-witte & zwarte verenpak. Omdat meeuwen nagenoeg geen natuurlijke vijanden kennen, worden ze, voor een vogel althans, redelijk oud. Geringde exemplaren van 20 jaar geleden, zijn niet uitzonderlijk.

In 1899 zijn bijna alle meeuwen aan de Amerikaanse oostkust uitgestorven. Eerst zijn er de eierrapers en dan de meeuwenmeppers die de meeuwen als ganzen vetmesten om ze op te eten. In New York wordt het mode van het dragen van hoedjes met witte veren voor dames. Hele meeuwenpopulaties worden daarvoor neergeschoten. Sommige dames zijn er niet gelukkig mee en bekijken hun getooide stadsgenoten met de meeste minachting. Onvermurwbaar dringen ze er in 1896 bij hun vertegenwoordigers op aan om een wet, door het congres, te laten aannemen om de meeuwen te beschermen.

Vandaag de dag hebben de beschermde meeuwen zich volledig geïntegreerd in ons leefmilieu. Voor menig stadsbewoner zorgen ze voor overlast. Op gebouwen, monumenten, auto's... overal liggen uitwerpselen. Hele meeuwenpopulaties zitten samen op de daken te broeden en maken veel lawaai. Meeuwen komen dan agressief uit de hoek. Ze pikken vuilniszakken open, halen het afval eruit en verorberen de voedselresten. Geen fraai beeld in onze stad en ook geen plezierig werkje voor diegenen die het daarna allemaal mogen opkuisen.

Bron: 'Zeemeeuwen, kustwacht van Moeder Natuur' van de Amerikaanse schrijver A.B.C. WHIPPLE, verschenen in een tijdschrift uit de reeks *Het Beste uit Reader's Digest*.

ZEEVIS GROOT- & KLEINHANDEL

Van Haudt Patrick - Van De Wijnckel Christa

VISMIJNLAAN 134-135 > nieuw adres!!

8400 Oostende

T vismijn 059 32 19 95

F 059 33 19 95

OPENINGSTIJDEN:
ma-di-wo: 8u - 16u
do: 8u - 13u
vrij: 8u - 16u
za: 8u - 13u
zo: sluitingsdag

